

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช*
APPLICATION OF THE ROUR IDDHIPADA FOR PERFORMING DUTIES
TOWARDS SOCIETY OF STUDENT'S IN MAHAMAKUT BUDDHIST
UNIVERSITY, SRITHAMMASOKKARAJ CAMPUS

พระไกรสร ศรีภพ

Phra Kraisorn Sriroph

เดชชาติ ตรีทรัพย์

Detchat Treetrup

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: naprathat.golf@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา 2) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เป็นวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเลือกตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยใช้ตารางบัญชีรายชื่อ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 1-2 จำนวน 120 คน สถิติที่ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-Test และตาราง ผลการวิจัยพบว่า 1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.20$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.83$) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้มีความรักต่อกัน และ 2) ด้านการประยุกต์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.49$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 4.14$) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านจิตตะ 2. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ อายุ ชั้นปี สาขา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ พบว่า ความแตกต่างของคุณลักษณะต่าง ๆ โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้าน

* Received March 2, 2022; Revised March 29, 2022; Accepted April 12, 2022

วิมangsa มหาวิทยาลัยควรเน้นสอนเกี่ยวกับคุณธรรมทางปัญญาโดยให้ความรู้เกี่ยวกับความดี และชีวิตที่ดี เพื่อส่งเสริมให้มนุษย์กระทำความดี เพื่อเป้าหมายแห่งความสุขในชีวิต และคุณธรรมทางศีลธรรมเพื่ออบรมปณิสัยให้มีศีลธรรม

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักอิทธิบาท 4 , การปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม, นักศึกษา

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) study the application of the 4 iddhipada for performing duties towards social of student's, 2) comparative study of factors affecting the application of the 4 iddhipada for performing duties towards social of student's, and 3) study the recommendations on the application of the 4 iddhipada for performing duties towards social of student's in Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus. The qualitative research tool used as a questionnaires. Select simple random sampling using the roster table. The simple group such as: undergraduate students Year 1-2 for all 120 persons. Using analyzed with frequency statistics, percentage, mean, standard deviation, t-test. And assumptions and table layouts. The research found that: 1. application of the 4 iddhipada for performing duties towards social such as: Ethical development Overall, it was at a high level, male ($\bar{X} = 4.20$) and female ($\bar{X} = 3.83$) fostering love for one another, 2. comparative study of factors affecting the application of the 4 iddhipada by categorizing personal characteristics by gender, age, class, year, branch, status, occupation and income, it was found that there were no differences in the overall characteristics in all aspects. statistically significant at the .05 level, and 3. recommendations on the application such as: passion, diligence, mind, and investigation. Universities should emphasize teaching on intellectual virtues by educating them about the good and the good life. to encourage people to do good deeds for the purpose of happiness in life and moral virtues to cultivate moral character.

Keywords: Application, 4 Iddhipada, Performing Duties Towards Social, Student's

บทนำ

สถาบันศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันเก่าแก่ และเคียงคู่กับชนชาติไทยมาโดยตลอด เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจึงปะปนอยู่กับประวัติศาสตร์และสังคมของชาวไทยมาทุกยุค

ทุกสมัยอย่างแยกกันไม่ออก แต่ในปัจจุบันนี้สภาพสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันซึ่งถือว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นยุคของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นเรื่องวัตถุ ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประสบความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ประชาชนเป็นหนี้เป็นสินต้องพบกับความยากจน ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่เคยอยู่อย่างสงบสุขในอดีตนั้น ปัจจุบันต้องดิ้นรนแสวงหาทรัพย์สินเงินทองมาเลี้ยงชีวิตและครอบครัวอย่างยากลำบาก พึ่งตนเองไม่ได้ ครอบครัวแตกแยก ทำให้วิถีชีวิตของคนเริ่มหันห่างจากพระพุทธศาสนามากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาด้านศีลธรรม ปัญหาสังคม และปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น อันเป็นผลมาจากการขาดการพัฒนาทางด้านศีลธรรม จรรยาอันดีงามทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น การพัฒนาสังคมจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนโดยทุกคนต้องช่วยกันสอดส่อง ดูแล รับผิดชอบ ป้องกันและร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยอาศัยหลักการของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันเหมือนเช่นกับทุกคนในสังคมไทยเคยปฏิบัติกันมาแล้วในอดีต นอกจากนี้ ควรเคารพกฎ ระเบียบ กฎเกณฑ์ และกฎหมายของสังคม ที่ต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคม ถ้าไม่ปฏิบัติตามถือว่ามีความผิด และถูกลงโทษจากสังคม การเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมไทยที่ควรปฏิบัติคือ หน้าที่การสร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่เกิดจากจิตใจโดยเริ่มปฏิบัติจากตนเองด้วยความสุข อันจะนำพาสังคมไปสู่ความสุขอย่างถาวร (สมาคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2542) เมื่ออยู่ในสังคมทุกคนย่อมมีหน้าที่ของตนเองที่จะต้องปฏิบัติ ทั้งการปฏิบัติเพื่อตนและเพื่อสังคม เช่น การปลูกจิตสำนึก และการสร้างความร่วมมือในสังคม เป็นต้น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2539) โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนาทุกด้านและเป้าหมายการพัฒนาก็เพื่อให้คนสามารถพึ่งตนเองได้โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศควรมุ่งเน้นให้มีความรู้คุณธรรมในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบัน องค์กรต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาพัฒนามนุษย์ให้สอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นให้คนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและอย่างทั่วถึง โดยมีเป้าหมายการพัฒนามนุษย์ต้องมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี, 2542)

การพัฒนาประเทศชาติให้ประสบผลสำเร็จควรพัฒนาควบคู่กับคุณธรรม ในปัจจุบันสังคมไทยเริ่มประสบปัญหาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมเป็นอย่างมาก เพราะการปลูกฝังทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม และมีความเชื่อถือต่อศาสนาเริ่มลดน้อยลงโดยเฉพาะในกลุ่มของวัยรุ่น ส่งผลให้เกิดปัญหาในสังคม เช่น นักเรียนยกพวกตีกัน การติดเกมส์ ยาเสพติด ท้องในวัยเรียน ซึ่งถือว่าเป็นกำลังที่สำคัญของชาติในอนาคต ดังนั้น หลักคำสอนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม

จริยธรรมอันดีงามทางศาสนา ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชากรของประเทศจะสามารถพัฒนาและดำรงอยู่ได้ในสังคมได้อย่างปกติ จึงต้องมีการพัฒนาทางด้านจิตใจไปพร้อม ๆ กัน โดยปลูกจิตสำนึก ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม หน้าที่พลเมือง และการดูแลสุขภาพ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาทุกระดับได้มีความรู้ความสามารถในการใช้ทักษะแห่งศตวรรษ ที่ 21 จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันและอนาคต (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงค์, 2560) โดยการนำหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา คือ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมะที่ใช้ในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ ประกอบด้วย ฉันทะคือ ความรักงาน-พอใจกับงานที่ทำอยู่ วิริยะคือ ขยันหมั่นเพียรกับงาน จิตตะคือ ความเอาใจใส่รับผิดชอบงาน และวิมังสา คือ การพิจารณา หรือทำความเข้าใจ โดยอิทธิบาท 4 ถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามความประสงค์ 4 อย่าง ซึ่งเป็นหลักใกล้เคียงกับหลักการพึ่งตนเอง แต่แสดงให้เห็นว่าพึ่งตนเองอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จ ซึ่งคำว่า “อิทธิ” แปลว่า “สำเร็จ” และยังแปลว่า “ฤทธิ์ของมนุษย์ที่แสดงได้” ดังนั้น ฉันทะ และวิริยะ เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความมั่นใจในการที่จะเผชิญหน้ากับปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน และจิตตะ และวิมังสา เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยในการเอาชนะปัญหา และอุปสรรคในการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2554)

จะเห็นได้ว่า พุทธธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติหากใครได้ปฏิบัติจะส่งผลดีต่อบุคคลนั้น เนื่องจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเน้นผลด้านพัฒนาจิตใจเป็นสำคัญ มีผลต่อบุคคลผู้ที่ปฏิบัติโดยตรง และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตทุกด้าน ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจริยธรรมเป็นหลักสำหรับการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามในสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นกรอบแห่งการประพฤติที่ได้รับการตีค่าว่ามีความสูงส่งดีงามสมควรแก่การปฏิบัติ (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2538)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตเขตศรีธรรมาสโกราช เป็นสถาบันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของรัฐที่มีหลักสูตรการเรียน การสอนในวิชาด้านสังคมศาสตร์ ควบคู่ไปกับวิชาด้านหลักธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนาตามปรัชญา (Philosophy) ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ว่า “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา (Academic Excellence based on Buddhism)” ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้านวิชาการควบคู่กับการสอน ให้ผู้เรียนประพฤติตนเป็นคนดีมีคุณธรรมตรงตามศาสนสุภาษิตประจำมหาวิทยาลัยฯ คำว่า “วิชา จรณสมปนโน โส เสฏโฐ เทวมานุโส” ซึ่งแปลว่า “ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยวิชา (ความรู้) และ จรณะ (ความประพฤติ) เป็นผู้ประเสริฐในหมู่เทวดาและมนุษย์” โดยมีหลักสูตรการศึกษาที่ยึดหลักธรรมตามแนวทางและหลักคำสอนของ

พระพุทธศาสนา มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อพัฒนาจิตใจ ซึ่งพระพุทธศาสนา เรียกว่า “จิตตภาวนา” และเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาดังบัญญัติไว้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 23 ที่บัญญัติไว้ในวรรคแรกว่า “การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบฯ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม” จากเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักจริยธรรมคือ การศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนาและการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อจะนำความรู้มาพัฒนาตนเองและนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาและปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาจิตใจของเยาวชนและประชาชนทั่วไป และ 2) การปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมคือ การออกไปปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมในด้านการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งได้แก่การอบรมสั่งสอนจริยธรรมให้กับเยาวชนในสถาบันการศึกษา (โรงเรียน) และการอบรมสั่งสอนจริยธรรมให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไปนอกสถาบันการศึกษา (ชุมชน) ในการอบรมสั่งสอนจริยธรรมนั้นจะต้องทำควบคู่กันไปกับการปลูกจิตสำนึกและการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชนด้วย (เดชชาติ ตริทรัพย์, 2650) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชน และแนวทางแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมของมหาวิทยาลัยเพื่อให้ นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช เป็นการวิจัยเป็นเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ประชากร (Population) คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในระดับ ชั้นปีที่ 1 - 2 สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง และสาขาวิชาสังคมวิทยาและการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ปีการศึกษา 2549 จำนวน 150 คน (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ประกอบด้วย นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในระดับ ชั้นปีที่ 1 - 2 สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง และสาขาวิชาสังคมวิทยาและการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ปีการศึกษา 2549 เลือกตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยใช้ตารางเลขสุ่มจากบัญชีรายชื่อนักศึกษา จำนวน 120 คน

1.3 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 การพัฒนาจริยธรรม การปลูกจิตสำนึก และการสร้างความร่วมมือ และประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักอิทธิบาท 4 ด้านวิจัย และด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.61 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน ทั้ง 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพนำไปใช้ได้ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) 2) การปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรม ด้านการปลูกจิตสำนึก และด้านการสร้างความร่วมมือ 3) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม และ 4) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, Rensis, 1967) โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรม ด้านการปลูกจิตสำนึก และด้านการสร้างความร่วมมือ ระยะที่ 2 ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และระยะที่ 3 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

การศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.20$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.83$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

ด้านการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา	ระดับการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม						
	ชาย			หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรักต่อกันและกัน	4.55	0.74	มาก	4.45	0.70	มาก	1
2. การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้ที่แท้จริง	4.01	0.85	มาก	3.68	0.63	มาก	5
3. การส่งเสริมให้ทุกคนอยู่ในธรรมชาติ	4.33	0.82	มาก	3.95	0.76	มาก	2
4. การส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือโดยการติดต่อสื่อสาร	4.03	0.91	มาก	4.00	1.10	มาก	3
5. การส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือโดยการประสานงาน	4.03	0.91	มาก	3.41	1.10	มาก	4
รวม	4.20	0.64	มาก	3.83	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา มีดังนี้

1. การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรักต่อกันและกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.55$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 4.45$) ประกอบด้วย 1) ความรักต่อกัน 2) ความรักต่อสังคมของตนเอง 3) ความรักต่อพระศาสนาของตนเอง และ 4) ความรักต่อประเทศชาติของตน

2. การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้ที่แท้จริง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.01$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.68$) ประกอบด้วย 1) การทำสมาธิด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง 3) การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ 4) การเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี

3. การส่งเสริมให้ทุกคนอยู่ในธรรมชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.33$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.95$) ประกอบด้วย 1) การเข้าใจถึงวิธีการดำเนินชีวิตจากธรรมชาติ 2) การรักษาสิ่งแวดล้อม 3) การนำทรัพยากรจากธรรมชาติไปใช้ในการดำรงชีวิตให้เกิดประโยชน์ และ 4) การเห็นคุณค่าของการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีงาม

4. การส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือโดยการติดต่อสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.03$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.41$) ประกอบด้วย 1) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาจริยธรรม และ 2) การชักชวนผู้ปกครอง เด็ก และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สำคัญ

5. การส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือโดยการประสานงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.07$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.58$) ประกอบด้วย 1) การประสานงานให้ผู้ปกครองของเยาวชน ครู และคนในชุมชนเกิดความร่วมมือกัน และ 2) การปฏิบัติหน้าที่ได้นำวิธีการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมาใช้

ตารางที่ 2 ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยเกษตรศาสตร์นครพนม

ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม						
	ชาย			หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านฉันทะ	4.37	0.79	มาก	3.99	0.93	มาก	3
2. ด้านวิริยะ	4.57	0.68	มาก	4.22	0.83	มาก	2
3. ด้านจิตตะ	4.61	0.63	มาก	4.32	0.94	มาก	1
4. ด้านวิมังสา	4.27	0.97	มาก	4.01	1.00	มาก	4
รวม	4.49	0.59	มาก	4.14	0.77	มาก	

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.49$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 4.14$) มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านฉันทะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.37$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.99$) ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้วยความเสียสละ 2) ใช้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม และ 3) ทำงานให้สังคมโดยไม่หวังค่าผลตอบแทน

2. ด้านวิริยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.57$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 4.22$) ประกอบด้วย 1) ทำงานด้วยความขยันและอดทน 2) ช่วยเหลืองานของเพื่อนหรือผู้อื่นด้วยความยินดี และ 3) ใช้ความสามารถปฏิบัติงานเพื่อผลสำเร็จของงาน

3. ด้านจิตตะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.61$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 4.32$) ประกอบด้วย 1) ทำงานทุกอย่างด้วยใจ 2) ภูมิใจที่ทำงานเพื่อสังคม และ 3) ครุ่นคิดถึงงานที่ได้รับมอบหมายตลอดเวลา

4. ด้านวิมังสา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย ($\bar{X} = 4.27$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 4.01$) ประกอบด้วย 1) ศึกษาแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน 2) เหตุผลการปฏิบัติงานมากกว่าใช้อารมณ์ และ 3) การประเมินผลงานที่ทำแล้วทุกครั้ง

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโคราช พบว่า การจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ อายุ ชั้นปี สาขา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ เมื่อใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-Test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) การวิเคราะห์ ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโคราชที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม

ปัจจัย	เพศ	อายุ	ชั้นปี
การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ไปปฏิบัติ	2.854	.285	1.336

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ อายุ ชั้นปี มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านเพศ พบว่า เพศที่แตกต่างกันการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ด้านอายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ด้านชั้นปีที่ศึกษา พบว่า ชั้นปีที่ศึกษาที่แตกต่างกันการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโคราชที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม

การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปปฏิบัติ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
สาขาวิชาที่ศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.452	.226	.473
	ภายในกลุ่ม	117	55.995	.479	
	รวม	119	56.447		
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.747	.874	1.869
	ภายในกลุ่ม	117	54.700	.468	
	รวม	119	56.447		

การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปปฏิบัติ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.386	.693	1.473
	ภายในกลุ่ม	117	55.061	.471	
	รวม	119	56.447		
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	3	1.373	.458	.964
	ภายในกลุ่ม	116	55.074	.475	
	รวม	119	56.447		

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามสาขา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านสาขาวิชาที่ศึกษา พบว่า สาขาวิชาที่เรียนมีความแตกต่างกันการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยภาพรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ด้านสถานภาพ พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกันการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ด้านอาชีพ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ด้านรายได้ พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราชโคกราช พบว่า

1) ด้านฉันทะ ควรมีการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการจากมหาวิทยาลัยไว้คอยตรวจสอบและดูแลคอยให้กำลังใจกับนักศึกษาที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม และประสานงานกับหน่วยงานที่นักศึกษาเข้าไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อที่จะได้ทำงานอย่างสะดวกมากกว่าเดิม

2) ด้านวิริยะ ควรมีการควบคุมความประพฤติของนักศึกษาให้อยู่ในระเบียบของมหาวิทยาลัยให้มากที่สุดควรมีการจัดแผนและนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อไว้รองรับการทำงานของนักศึกษาไม่ซ้ำทำปีต่อปี

3) ด้านจิตตะ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานนั้น ๆ ทราบล่วงหน้าว่าการปฏิบัติหน้าที่ของนักศึกษานั้นจะต้องทำอะไรบ้าง และเตรียมตัวให้พร้อมทุกครั้งก่อนออกไปปฏิบัติหน้าที่ เพื่อจะได้ไม่เกิดความผิดพลาดในการทำงาน

4) ด้านวิมังสา ควรทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญและร่วมมือกับนักศึกษาในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่อสังคมอย่างแท้จริง ควรเปิดการฝึกอบรมให้เข้าใจ

หลักธรรมอย่างแท้จริงเสียก่อน ถ้าไม่อบรมให้ความรู้ อาจแนะนำผู้อื่นในทางที่ผิดได้ และควรอบรมวิธีการสอนให้กับนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาบางคนไม่เคยมีประสบการณ์ และไม่เคยออกไปฝึกสอนนอกสถานที่

อภิปรายผล

จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช พบว่า มี 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 1.1) การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรักต่อกันและกัน 1.2) การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้ที่แท้จริง 1.3) การส่งเสริมให้ทุกคนอยู่ในธรรมชาติ 1.4) การส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือโดยการติดต่อสื่อสาร และ 1.5) การส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือโดยการประสานงาน โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรักต่อกันและกัน เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ร่วมเย็น และเกิดสันติสุขในสังคม ควรมีการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความเมตตา เอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และพึ่งพากันและกัน และ 2) ด้านการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 2.1) ด้านฉันทะ 2.2) ด้านวิริยะ 2.3) ด้านจิตตะ และ 2.4) ด้านวิมังสา โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านจิตตะ เนื่องจากการจดจ่อต่อสิ่งที่ทำและรับผิดชอบ จะทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น เมื่อมีความรอบรู้มากขึ้นจะเกิดความรอบคอบตามมา และทำให้มีเหตุผลมีผลชั่งใจในการตัดสินใจด้วย ดังที่ ลักษณะ สรวิวัฒน์ กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูผู้สอนเป็นพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อในหลักพุทธธรรม และปฏิบัติตนตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีแนวคิดในการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นเทคนิควิธีหนึ่งที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอนในเนื้อหาแต่ละวิชาสาระการเรียนรู้ เนื่องจากอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่า ด้านฉันทะ หมายถึง ความพอใจ ความชอบในการจัดกิจกรรมการสอน ซึ่งในด้านนี้เป็นด้านที่ครูผู้สอนประยุกต์ใช้ในการจัดการสอนในระดับมากที่สุด เนื่องจากครูผู้สอนทุกคนได้รับรู้เป็นอย่างดีว่าการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นวิธีการที่ต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยการชี้แนะของครู การเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดของครู การให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนต้องการรับการปรึกษา และส่งเสริมให้กำลังใจให้นักเรียนใช้พลังความสามารถให้เต็มที่ในการแก้ปัญหาในขณะทำงาน (ลักษณะ สรวิวัฒน์, 2554)

จากการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมา

โสกราช พบว่า การจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ อายุ ชั้นปี สาขา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ของนักศึกษาวิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราชที่มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษามีการใช้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม เพื่อผลสำเร็จของงานโดยทำงานทุกอย่างด้วยใจ และมีการศึกษาแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ดังที่ ผอ.บทอง สุจินพริ้ม กล่าวถึงทฤษฎีของบุคลากรต่อการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีเพศ อายุ และตำแหน่งต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา ได้บริหารงาน ภายในสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักคุณธรรม โดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม หลักความโปร่งใส โดยการทำงานทุกขั้นตอนยึดความโปร่งใส เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงกลไกในการทำงานร่วมกันให้สามารถตรวจสอบมีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา และหลักการมีส่วนร่วม โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามาและเสนอความเห็นในการตัดสินใจในปัญหาสำคัญของการบริหารและจัดการศึกษา ซึ่งจากการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวทำให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รู้เห็น และเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการบริหารงานในสถานศึกษา (ผอ.บทอง สุจินพริ้ม, 2559)

จากการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช พบว่า ด้านฉันทะ มหาวิทยาลัยควรมีการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแล ติดตาม และตรวจสอบนักศึกษาที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม เนื่องจากจะได้มีฐานข้อมูลของนักศึกษาในการประสานงานกับหน่วยงานที่ไปปฏิบัติหน้าที่ และนำผลประเมินมาพัฒนานักศึกษาและหลักสูตรต่อไป ด้านวิริยะ มหาวิทยาลัยควรมีการควบคุมความประพฤติของนักศึกษาให้อยู่ในกฎ ระเบียบ เพื่อเป็นมาตรฐานด้านคุณลักษณะนิสัย ด้านจิตตะ มหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์และแจ้งแผนการปฏิบัติงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักศึกษา เพื่อจะได้มีข้อมูลในการประเมินและสะท้อนผลการปฏิบัติงานนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้นักศึกษา และด้านวิมังสา มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญและความร่วมมือกับหน่วยงานเพื่อนำการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษา ดังที่ พระครูสุขชัยพัชรมงคล (วิญญู ติปสมฺปนฺโน) กล่าวถึง อิทธิบาท 4 ว่าเป็นหลักความสำเร็จ เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการ ได้แก่ 1) ฉันทะ รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้ผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มีใจสักรว่าทำพอให้เสร็จ ๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผล

กำไร 2) วิริยะ สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอยก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ 3) จิตตะ ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อจริงจัง) คือ เอาจิตฝึกฝนตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เสมอ ๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ และ 4) วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไข ปรับปรุงเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป ดังนั้น อธิธำม 4 คือ ทางแห่งความสำเร็จจุดเริ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หากเราพัฒนาคนถูกต้อง จากความเป็นจริงของธรรมชาติตั้งแต่วัยพื้นฐาน ทุกอย่างก็สอดคล้องไปกันได้หมด ไม่มีอะไรเสียหายเมื่อเราวางฐานได้ดีแล้ว (พระครูสุขยพัชรมงคล (วิษณุ ตปสมปนโน), 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้หลักอธิธำม 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช สรุปได้ว่าระดับการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรักต่อกันและกัน รองลงมาคือ การส่งเสริมให้ทุกคนอยู่ในธรรมชาติ และน้อยสุดคือ การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้ที่แท้จริง และระดับการประยุกต์ใช้หลักอธิธำม 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านจิตตะ รองลงมาคือ ด้านวิริยะ และน้อยสุดคือ ด้านวิมังสา เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักอธิธำม 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช สรุปได้ว่าจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเพศ อายุ ชั้นปี สาขา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ เมื่อใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-Test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ความแตกต่างของคุณลักษณะต่าง ๆ นำหลักอธิธำม 4 ไปปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอธิธำม 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราชคือ ด้านฉันทะ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากมหาวิทยาลัยเพื่อตรวจสอบ ดูแล และติดตามนักศึกษาที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม ด้านวิริยะ มีการควบคุมความประพฤติของนักศึกษาให้อยู่ในระเบียบของมหาวิทยาลัย ด้านจิตตะ มีการวางแผนและประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงแผนการปฏิบัติงานของนักศึกษา และด้านวิมังสา ให้ความสำคัญและร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและนักศึกษาในการ

ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในการเรียนรู้ เข้าใจมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการส่งเสริมต่อการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมของนักศึกษาต่อการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมในแต่ละมิติ

เอกสารอ้างอิง

- เดชชาติ ตริทรัพย์. (2650). แรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราชการศึกษา 2555. Journal of Yanasangvorn Research Institute, 8(1), 131-139.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผอบทอง สุจินพรัหม. (2559). การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 5(2), 102-111.
- พระครูสุขชัยพัชรมงคล (วิชณฺ์ ตปสมปนฺโน). (2563). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 8(2), 173-184.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2538). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2564). สถิติข้อมูลนักศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2564 จาก https://ssc.mbu.ac.th/?fbclid=IwAR1upuvAXrx4807vTj0DTpDaGZQatNzq4E-XbNnli_5XTks_0eARNFi1Big
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2554). การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูระดับประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 10(2), 163-170.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2554). จิตวิทยาในชั้นเรียน (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2539). องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.

- สมาคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. (2542). สารานุกรมทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2542). พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. Veridian
EJournal., (10)2, 2843-2854.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York:
Harper Collins. Publishers.
- Likert, Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In
Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement (pp. (pp.
90-95)). New York: : Wiley & Son.